

Rädda Barnen

Save the Children Sweden

Yttrande

2018-06-25

Dia.nr. S2018/03106/FS

Vår referens

Jorge Londoño
Förbundsordförande
+ 46 (0) 76 012 97 28
+ 46 (0) 8 121 469 30
jorge@rbuf.se

Rädda Barnens Ungdomsförbund
Box 128 25
112 97 Stockholm

Betänkande av Ds 2018:17

Rädda Barnens Ungdomsförbund (802416-1203) vill härmed besvara den av regeringskansliet utsända remissen till Ds 2018:17.

1.1 Rädda Barnens Ungdomsförbund (RBUF) grundades år 2003 och har sedan dess varit en självständig organisation som kämpar för barns rättigheter. Förbundets arbete grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter. I organisationen finns 2500 enskilda medlemmar i åldrarna 1 till 25 år, utspridda över hela landet. Förbundet arbetar med aktiv kunskapsspridning, direkt verksamhet med barn, politiskt påverkansarbete och opinionsbildning, i Sverige, Norden och globalt, samt genom lokal organisering.

Rädda Barnens Ungdomsförbund har kämpat för hbtq-barns rättigheter sedan dess grundande och samlar många barn som direkt berörs av denna lagstiftning. De politiska ställningstaganden som ligger bakom detta yttrande är tagna av barn.

1.2 Rädda Barnens Ungdomsförbund (RBUF) är en organisation av och för barn och unga, som själva vill kämpa för att FN:s konvention om barnets rättigheter ska respekteras och efterlevas i Sverige och världen. Barnkonventionen är det enskilt viktigaste dokumentet för oss som ungdomsförbund, liksom för resten av barnrättsrörelsen. Barnkonventionens artiklar ger oss en kompassriktning i hur vi tar ställning i många politiska frågor. Rädda Barnens Ungdomsförbund är en barn- och ungdomsledd organisation och förbundets politik fastställs av förbundets högst beslutande organ, barnrättskongressen.

Rädda Barnens
Ungdomsförbund

Rädda Barnen

Save the Children Sweden

1.3 Rädda Barnens Ungdomsförbunds tre ben är: FN:s konvention om barnets rättigheter, antirasism och queerfeminism. Vårt förbund insisterar på att barn inte är en homogen grupp och behöver därför beröra flera rättighetskamper.

Tillsammans med andra ungdomsorganisationer har vi utvecklat politik som verkar för att säkerställa ett skydd av barns rättigheter. En del av vår politik kan finnas i vår politiska plattform. I hbtq-frågor har Rädda Barnens Ungdomsförbund främst arbetat med borttagandet av kravet kring tvångssteriliseringar av transpersoner, slopandet av ålderskravet (18-årskravet) för könskorrigering underlivskirurgi, hinder för barn att ändra sitt namn, slopandet av kravet på uppehållstillstånd för könsbekräftande vård, tillgång till könsbekräftande vård till EU-migranter och barn till EU-migranter samt möjligheten för barn att få större inflytande som patienter och möjligheten för barn att delta i kvalitetssäkringen av vård för barn. Vi har levererat ett remissvar på Socialdepartementets utsända remiss *Ds 2018:11 Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen. (2018-06-21, Stockholm)*

1.4 Vi har jobbat i många år med frågor kring jämlikhet och jämställdhet utifrån ett queerfeministiskt perspektiv som berör hbtq-barns rättigheter. Under många år har vi jobbat för skapandet av en normkritisk skola där normkritisk pedagogik blir ett verktyg för det livslånga lärandet.

1.5 Likt promemorian anger, är FN:s konvention om barnets rättigheter ett dokument som uttrycker ett förhållningssätt till barn som sätter barnet i fokus vis beslut och åtgärder som kan beröra ett enskilt barn, eller barn som kollektiv. Rädda Barnens Ungdomsförbunds filosofi är att barn är kompetenta agenter med kapacitet att påverka och ha inflytande över sina liv.

Vi tror att vuxenvärlden måste skapa förutsättningar för att barn ska kunna få mer makt i sin vardag och att hinder uppsatta av vuxenvärlden, såsom exempelvis den negativa synen på barn, orsakas av åldersmaktsordningen, måste brytas ned för att säkerställa barns rätt till åsikter.

1.6 FN:s konvention om barnets rättigheter innehåller fyra grundprinciper. Dessa är: icke-diskrimineringsprincipen, (artikel 2), principen om barnets bästa i det främsta rummet i alla beslut som rör barn, det enskilda barnet och barn som kollektiv, (artikel 3) principen om barns rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6) samt barnets rätt till åsikter och att få dessa åsikter hörda och beaktade (artikel 12).

Dessa fyra artiklar är viktiga för lagstiftaren att ha i beaktande när hen beslutar om lagar som påverkar barn och barns rättigheter. Utöver dessa artiklar bör även lagstiftaren, som nämnt i promemorian ta i beaktande följande rättigheter: barns rätt till sitt privatliv (artikel 16), barnets rätt till information (artikel 17), barnets rätt till skydd mot vanvård (artikel 19) samt barnets rätt till bra hälsa (artikel 24).

Rädda Barnens
Ungdomsförbund

Rädda Barnens Ungdomsförbund har beretts tillfälle att yttra sig över Ds 2018:17 Ändring av de kön som framgår av folkbokföringen. Här lämnar vi följande synpunkter:

2. Bra att särskilja de administrativa processerna för ändrade av kön som framgår i folkbokföringen

2.1 Rädda Barnens Ungdomsförbund tillstyrker promemorians förslag om att särskilja de administrativa processerna för ändrandet/korrigerandet av det kön som framgår i folkbokföringen, från de medicinska förutsättningarna för att genomföra vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen. Detta kommer att förenkla processer för barn och unga personer med behov att ändra eller korrigera det kön som framgår av folkbokföringen.

Våra medlemmar som är i behov av könsbekräftande vård eller könsbekräftande administrativa processer, såsom korrigerande av det kön som framgår i folkbokföringen, har vittnat om för- och nackdelar med patologisering av deras tillstånd och vardag i förhållande till deras könsidentitet. Dels är det bra att inom ramen för vårdsystemet kunna få hjälp i de fall medicinska ingrepp eller vård behövs.

2.2 Samtidigt kan detta orsaka hinder när processer för att korrigera kroppen och/eller det kön som framgår av folkbokföringen är för massiva eller svåra för att genomföra med hjälp, eller krav, på vårdinsatser. Vi anser inte att barn ska behöva genomgå vårdinsatser för att enkelt kunna korrigera det kön som framgår av folkbokföringen.

Rädda Barnens Ungdomsförbund tror att denna lagändring kommer att vara ett stort steg framåt för transbarns rättigheter (och vi vissa fall intersexbarns rättigheter) och rätten till juridiskt erkännande av sin könstillhörighet.

Sänkt ålderskrav

2.3 Rädda Barnens Ungdomsförbund tillstyrker promemorians förslag om ett sänkt ålderskrav, till 15 år, som möjliggör att barn 15 år eller äldre kan få ansöka om att få ändra, eller korrigera, det könet som framgår av folkbokföringen.

Detta förslag respekterar FN:s konvention om barnets rättigheter och kommer att erbjuda barn (transbarn/intersexbarn) mellan 15 och 17 år ett starkare skydd.

Rädda Barnen

Save the Children Sweden

2.4 Rädda Barnens Ungdomsförbund ser mycket positivt på att det blir en enkel administrativ process för barn över 12 år som har sina vårdnadshavares tillåtelse att ändra det kön som framgår av folkbokföringen. Det är mycket efterlängtat att åldersgränsen för att ändra juridiskt kön sänks, då många transungdomar och transbarn mår mycket dåligt och i nuläget inte har möjlighet att ändra juridiskt kön förrän efter långa utredningstider och efter att ha uppnått myndighetsålder.

Det underlättar även för intersexungdomar som har sina vårdnadshavares medgivande att ändra juridiskt kön, i de fall då det kön som tilldelades vid födseln inte överensstämmer med könsidentiteten. Vi tror att denna reform kommer att öka rättsskyddet för transbarn och deras specifika rättigheter. I FN:s konvention om barnets rättigheter är rätten till skydd, liv och överlevnad en grundprincip (artikel 6). Vi tror att detta förslag kommer att fungera suicidpreventivt och allvarligt öka folkhälsan hos denna grupp transbarn.

Slopas ålderskrav

2.5 Rädda Barnens Ungdomsförbund hade gärna sett ett slopande av åldersgränsen, eller liknande åldersgränser som i Norge, där barn från 6 år får byta juridiskt kön med en målsmans godkännande.

Juridiskt kön är ju enbart en administrativ uppgift och kan, i teorin, ändras relativt lätt. Särskilt för barn och unga som ännu inte har ett ägande, inte ännu har ingått avtal, fått betyg etc.

2.6 Rädda Barnens Ungdomsförbund hade gärna sett att det fanns en möjlighet, för de ganska få barn som har behov av det, att redan innan skolstart få tillgång till ett juridiskt kön som speglar könsidentiteten. I Norge har barn från 6 år med en vårdnadshavares godkännande möjlighet till ändring av det kön som framgår av folkbokföringen. Vi tror att detta är möjligt med principen om rätten till barnets åsikter i alla frågor som berör barnet och att dessa åsikter ska tas i beaktande och höras (enligt grundprincipen om barns rätt till åsikter, artikel 12 i FN:s konvention om barnets rättigheter).

Trots att Rädda Barnens Ungdomsförbund gärna hade sett en slopad eller ytterligare sänkt åldersgräns, innebär det liggande lagförslaget nu en möjlighet för barn från 12 år att lätt kunna få sin könsidentitet erkänd i officiella dokument. Det är ett enormt framsteg som kommer att underlätta livet för många barn.

3. Medicinsk prövning för att ändra juridiskt kön ytterligare en gång

3.1 Rädda Barnens Ungdomsförbund anser, i likhet med flertalet instanser för de mänskliga rättigheterna, att alla borde ha rätt till självbestämmande och frihet över den könsidentitet som speglas i officiella dokument. Denna rättighet förverkas inte genom att en person utövar den en gång, rättigheten borde därmed kvarstå oavsett om en person bytt juridiskt kön tidigare eller inte.

Därför är det olyckligt att det krävs en medicinsk prövning för att få ändra juridiskt kön ytterligare en gång. Rädda Barnens Ungdomsförbund anser, i likhet med exempelvis Yogyakartapinciperna, att en person inte ska behöva uppsöka en vårdinstans för ett intyg för att få tillgång till det kön i folkbokföringen som bäst speglar ens könsidentitet.

I den norska könstillhörighetslagen (lov 17. juni 2016 nr. 46 om endring av juridisk kjønn) finns idag inga begränsningar på hur ofta en person kan ändra det kön som framgår av folkbokföringen. Det finns heller inga krav på tillvägagångssätt beroende på hur tidigare tillvägagångssätt har sett ut för korrigerande eller ändrade av det kön som framgår av folkbokföringen.

Regeringens direktiv för utredningen frångås

3.2 I och med att en person som behöver ytterligare ändring av det kön som framgår av folkbokföringen behöver uppsöka en vårdgivare för att få tillgång till detta sammanblandas juridiken med vården, på ett sätt som tydligt går emot regeringens direktiv för utredningen.

3.3 Regeringen aviserade att de administrativa åtgärderna i folkbokföringen och de medicinska delarna av processen att ändra en persons könstillhörighet skulle separeras från varandra. Detta förslag går emot regeringens intention, vilket Rädda Barnens Ungdomsförbund ser som mycket beklagligt. Vi skulle vilja be regeringen att inspireras av den norska motsvarigheten till lagen om ändring av juridiskt kön och föreslå riksdagen en reform som tydligt separerar de administrativa åtgärderna i folkbokföringen och de medicinska processerna att ändra en persons könstillhörighet.

4. Barns skriftliga samtycke vid ansökan om ändring av kön av det som framgår av folkbokföringen

4.1 Det är positivt att barnets eget skriftliga samtycke krävs i de fall en ansökan görs för ett barn mellan 12-18 år. Detta kommer att skydda intersexbarn över 12 år från upprepade ändringar av juridiskt kön utan barnets samtycke.

Rädda Barnen

Save the Children Sweden

Om en prövning inför en ytterligare ändring av juridiskt kön införs, anser Rädda Barnens Ungdomsförbund att det är viktigt att Socialstyrelsen snarast, i samarbete med transpersoners egna organisationer och resten av barnrättsrörelsen, tar fram riktlinjer för hur ett giltigt intyg ska utformas, vem som kan utfärda det och hur en konsultation ska se ut innan intyg utfärdas.

Socialstyrelsen tog 2015 fram kunskapsstöd om vården vid könsdysfori och borde på liknande sätt kunna ta fram riktlinjer för detta. Om vårdgivare själva ska besluta om förfarandet är det troligt att det kommer bli stor skillnad från vårdgivare till vårdgivare, landsting till landsting, i vad som krävs av den som vill ansöka om ytterligare ändring av juridiskt kön. Vilket såklart skulle vara mycket olyckligt.

Om en prövning inför en ytterligare ändring av juridiskt kön införs, anser Rädda Barnens Ungdomsförbund att Socialstyrelsen kan fatta dessa beslut i enlighet med myndighetens arbetsordning. Utredningen bedömer att det inte är nödvändigt att ärendena handläggs av Rättsliga rådet, Rädda Barnens Ungdomsförbund, tillsammans med fler remissinstanser, vill understryka att det till och med vore direkt olämpligt om ärendena handläggs där.

5. Barns rätt till sitt egna namn

5.1 Att få ändra sitt namn så att det passar med ens könsidentitet är en rättighet för alla, oavsett ålder, som Sverige i nuläget inte tillgodoser. Idag har vårdnadshavare rätt att ändra sitt barns förnamn, men om barnet har fyllt 12 år krävs också barnets samtycke. Om det finns två vårdnadshavare som inte är överens kan barnets namn inte ändras enligt nuvarande lagstiftning.

I detta lagförslag föreslås att ett barn som fyllt 12 år och fått en ansökan om nytt juridiskt kön beviljad ska kunna ansöka om nytt förnamn även om endast en av två vårdnadshavare ansöker om ändringen, samt att barn som fyllt 15 år och fått en ansökan om nytt juridisk kön beviljad, själv ska kunna ansöka om nytt förnamn. Detta är mycket positivt, men Rädda Barnens Ungdomsförbund ställer sig kritiskt till att rättigheten knyts endast till de trans- och intersexungdomar som ändrat juridiskt kön.

5.2 Rädda Barnens Ungdomsförbund menar att möjlighet till namnändring inte ska vara knutet till juridiskt kön, då många trans- och intersexungdomar kan vilja ändra enbart sitt namn för att kunna leva mer i enlighet med sin könsidentitet. Detta torde gälla främst unga icke-binära då goda alternativ kring juridiskt kön för dessa unga inte finns i Sverige idag, men det kan också gälla unga som vill undvika de administrativa konsekvenser som det innebär att ändra det kön som framgår av folkbokföringen.

5.3 Att få byta förnamn bör vara en rättighet för alla barn och unga även utan vårdnadshavares medgivande och utan att vara tvungen att först ändra sitt juridiska kön. Det är olyckligt att detta lagförslag förutsätter att ett barn ska ha bytt juridiskt kön för att få byta förnamn, om vårdnadshavarna inte går med på att göra ansökan åt barnet. Europarådets resolution 2048 är mycket tydlig med att alla, oavsett ålder, bör ha rätt att byta till ett namn som speglar ens könsidentitet, och Rädda Barnens Ungdomsförbund anser att Sverige ska följa dessa rekommendationer. Se Rädda Barnens Ungdomsförbunds förslag nedan. Ett beviljat beslut om ändrat juridisk kön skulle dock kunna fungera som giltigt underlag när frågan ska prövas, för de som gjort denna ändring.

Vårt förslag utgår ifrån att intentionen i utredningen som är att namnlagen inte ska ändras för alla unga, utan enbart för trans- och intersexungdomar. Rädda Barnens Ungdomsförbund anser att det rimligtvis inte ska vara mer administrativt krångligt att byta förnamn än att byta juridiskt kön för de unga som behöver det.

Förslag till lag om ändring av lagen (2016:1013) om personnamn

Lydelse DS 2018:17	Rädda Barnens Ungdomsförbunds föreslagna lydelse
<p>För den som är under 18 år görs ansökan i mål eller ärende enligt denna lag av barnets vårdnadshavare. Om barnet har fyllt 12 år, får ansökan inte göras utan barnets samtycke, utom i de fall barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke till följd av en psykisk sjukdom eller något annat liknande förhållande.</p> <p>Om ett barn har fyllt 12 år och <i>fått en ansökan om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen beviljad enligt 2 § lagen (2019:000) om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen</i>, får ansökan om ändring av barnets förnamn göras av en av barnets vårdnadshavare.</p> <p>Om ett barn har fyllt 15 år och <i>fått en ansökan om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen beviljad enligt 3 § lagen om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen</i>, får barnet självt ansöka om ändring av förnamn.</p>	<p>För den som är under 18 år görs ansökan i mål eller ärende enligt denna lag av barnets vårdnadshavare. Om barnet har fyllt 12 år, får ansökan inte göras utan barnets samtycke, utom i de fall barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke till följd av en psykisk sjukdom eller något annat liknande förhållande.</p> <p>Om ett barn har fyllt 12 år får ansökan om ändring av barnets förnamn göras av en av barnets vårdnadshavare <i>om sökanden har en medfödd avvikelse i könsutvecklingen eller om sökanden upplever att det förnamn som framgår av folkbokföringen inte stämmer överens med könsidentiteten.</i></p> <p>Om ett barn har fyllt 15 år får barnet självt ansöka om ändring av förnamn <i>om personen har en medfödd avvikelse i könsutvecklingen eller om sökanden upplever att det förnamn som framgår av folkbokföringen inte stämmer överens med könsidentiteten.</i></p>

Tredje juridiskt kön och avskaffandet av juridiskt kön

5.4 Alla är lika inför lagen oavsett kön, därför är juridiskt kön oviktigt. Systemet med juridiskt kön leder till diskriminering och är frihetsbegränsande för transpersoner och transbarn. Ofta upplever transpersoner obehag när deras pass är märkt med ett juridiskt kön som inte stämmer överens med personens könsidentitet. Även icke-binära personer, personer som varken är män eller kvinnor, drabbas då deras existens inte erkänns i det binära könssystemet som staten använder idag. Därför vill RBUF på lång sikt avskaffa juridiskt kön. Vi vill alltså inte att det ska stå i ditt pass vilket juridiskt kön du har. Fram tills att det sker vill RBUF införa ett tredje juridiskt kön som det kostnadsfritt går att byta till oavsett ålder.

Rädda Barnen

Save the Children Sweden

Rädda Barnens Ungdomsförbund har sedan Barnrättskongressen antagit en politisk plattform som tar ställning i frågan om tredje juridiskt kön. Vi anser att alla, barn och vuxna, är lika inför lagen och att juridiskt kön då kan komma att bli oviktigt. Vi vet att detta skapar komplikationer i vissa samhällsfunktioner då våra system och myndighetsutövning är uppbyggt efter en tvåkönsnorm där de två binära könen existerar, ensamt. Vi anser att världen skulle bli bättre om juridiskt kön inte fanns, inte minst för många transbarn och icke-binära barn.

5.5 Fram tills dess ser vi gärna att Sverige ser över möjligheten att inför ett tredje juridiskt kön, tillsammans med viktiga delar av barnrättsrörelsen och hbtqi-organisationer.

6. Barns rätt till sitt egna namn

6.1 Idag finns det få ungdomsspecifika hbtqi-organisationer och även färre barnspecifika hbtqi-organisationer. Rädda Barnens Ungdomsförbund jobbar med hbtqi-rättigheter som en del av vårt paraply av kamper för mänskliga rättigheter, och inte minst, barns rättigheter. Vi vill att regeringen ska erkänna existensen och arbetet som utförs av barn och unga aktivister i kampen för hbtqi-rättigheter, ibland genom att kritisera konventionsstaten när den misslyckas att skydda barns rättigheter, ibland sida vid sida med regeringen.

Detta görs bäst genom ett ökat anslag av bidrag som inte är bundet till projekt eller andra förutbestämda prestationer. Vi föreslår ett dubblerat anslag av statsbidraget till barnspecifika ungdomsorganisationer och ett dubblerat anslag av statsbidraget till hbtqi-ungdomsorganisationer.

Stockholm som ovan

Jorge Londoño

Förbundsordförande Rädda Barnens Ungdomsförbund

Vendela Carlford

Vice förbundsordförande Rädda Barnens Ungdomsförbund

Rädda Barnens
Ungdomsförbund